

Jsme svědky rychlého rozvoje nejen bojových prostředků, ale i taktiky, která se pružně přizpůsobuje situaci.

Vedení boje letectva se od základu změnilo. Letectvo USA zavádí „taktiku bez střelby“ (non-shooting tactics). V Iráku a Afghánistánu po skončení bojových operací velkého rozmachu bylo bombardování nahrazeno získáváním průzkumových údajů. „Taktika bez střelby“ je velmi důležitá v Iráku, kde se letectvo snaží šetřit obyvatelstvo a vyvarovat se destrucím. Řízení bojové činnosti bylo z bojiště přeneseno do „leteckého operačního střediska“, společného pro všechny druhy ozbrojených sil, jehož působnost zahrnuje Irák i Afghánistán. Středisko analyzuje, slučuje a vyhodnocuje data, která získává, a pracuje nepřetržitě ve dne i v noci.

Problémem je, že povstalecké skupiny jsou velmi přizpůsobivým protivníkem, který k velení svým silám používá všech prostředků od telekomunikací až po spojky. Aby si koaliční síly zachovaly převahu ve velení, musejí se situaci přizpůsobovat rychleji než protivník.

V Iráku jsou nyní bombardovací a bitevní úkoly pouze zlomkem bojové činnosti letectva.

Primárním úkolem letectva je nyní získávání průzkumových a zpravodajských údajů sloužících k analýze nepřátelských sítí, ke zjištění úkrytů povstalců a k odhalení skrytých skladů zbraní. Operace letectva s použitím zbraní nyní tvoří více než 10 procent bojového úsilí letectva a jsou zaměřeny především na podporu pozemních jednotek hledáním buněk povstalců a na likvidaci ohrožení pochodových proudů.

Letouny F/A-18E/F startující z letadlových lodí a letouny F-16C a F-15E ze sousedních zemí nebo z Iráku jsou vybaveny průzkumnými gondolami nové generace Sniper XR nebo Litening AT a spojením s pozemními jednotkami pro přenos obrazu, čímž se značně zvýšila účinnost průzkumu.

Letouny F-15E plní úkoly, pro které nebyly určeny, a jsou za ně vysoce oceňovány pozemními silami. Těmito netradičními úkoly jsou „zpravodajství, pozorování a průzkum“ (ISR - Intelligence, Surveillance, Reconnaissance). Letouny sledují povstalecké střelce, spojky anebo osoby umísťující výbušné nálože a připravující léčky.

Jejich úkolem není útok na tyto osoby, nýbrž úkol spočívá v jejich sledování do bezpečných domů, skladů zbraní a jiných objektů v povstalecké síti. Video a infračervenými kamerami pořizují snímky objektů plánovaných úderů pozemních jednotek a zasílají jim je po internetu. Letouny F-15E jsou schopny působit v Iráku na výzvu kdekoli do deseti minut.

Letouny jsou vybaveny novou průzkumnou gondolou Sniper XR, která ze střední výšky vytváří podrobný a věrný obraz pomocí televizní kamery, infračervené kamery třetí generace a laseru a má také laser pro označování cílů. Stabilizace gondoly zajišťuje vysokou jasnost obrazu.

Běžná bojová akce probíhá takto: pozemní jednotka provádí přepad domu, v němž je ozbrojená skupina povstalců. Při postupu jednotky k čelním dveřím dvojice letounů F-15E nebo

F-16C, vybavených senzory pro den a noc s vysokou rozlišovací schopností, a jeden letoun RC-135 pro spojovací průzkum krouží poblíž. Letoun RC-135 monitoruje rádiové a družicové spojení i provoz mobilních telefonů v oblasti. Bojové letouny svými infračervenými senzory sledují osoby prchající z domu zadními dveřmi a napomáhají tak k jejich dopadení. Tato metoda, zvaná „**podpora přepadu**“ je novým způsobem přímé letecké podpory bez použití munice ve městě.

Osádky letounů jsou přitom v hovorovém spojení s pozemními veliteli a se zpravodajskými důstojníky.

Pilot letounu F-15E je soustředěn na let v prostoru cíle a udržuje spojení s cisternovým letounem. Druhý pilot udržuje zamíření průzkumné kamery na cíle a spojení se druhým letounem dvojice a s taktickým leteckým návodčím a v případě potřeby odhodí pumy.

Dvojice letounů zajišťuje nepřetržitou přítomnost v prostoru: zatímco jeden letoun odletí k cisternovému letounu, druhý setrvá v prostoru.

Taktický letecký návodčí se nachází u pozemní jednotky provádějící přepad.

Po několika takových případech a po porovnání dat se zjistí struktura nepřátelských sítí, která analytikům umožní hodnotit ohrožení a nezbytnost další akce.

Jednotka letounů F-15E spolupracuje s letouny Joint Stars vybavenými radarem pro pozemní pozorování.

Letouny F-15E **střeží infrastrukturu** tak, že např. létají podél ropovodů a elektrických vedení, střeží elektrárny a ropná pole, aby zjistily a odstrašily sabotéry.

Jiné letecké stíhací jednotky jsou pověřeny ochranou pozemních sil a sil pro speciální operace.

Dvojice **bojových vrtulníků** AH-64 Apache kryje ze vzduchu obrněné autobusy, které v noci podle nepravidelného rozvrhu dopravují diplomaty a vojáky z mezinárodního letiště do Bagdádu.

Letecké jednotky jsou připraveny upustit od „taktiky bez střelby“ a v případě potřeby zahájit „normální“ přímou leteckou podporu.

Kombinované **letecké operační středisko** rozhoduje o nyní používaném způsobu přímé letecké podpory a stanoví rozvrh letů. Každá bojová jednotka zpravidla vykoná přibližně deset bojových vzletů denně. Aby bylo zajištěno pokrytí po celé 24 hodiny s omezeným počtem letounů na válčišti, jsou letouny F/A-18, F-16 a F-15E vyčleňovány pro tentýž úkol.

Proces **přímé letecké podpory** začíná požadavkem pozemní jednotky na přímou leteckou podporu. Požadavky mohou být velmi rozmanité, např. zjistit, zda na plánované pochodové ose nejsou neobvyklé skupiny lidí nebo vozidel, sledovat osoby prchající z určité budovy, zjistit nové stopy vozidel k podezřelým objektům atd. Požadavek posoudí letecké operační středisko a předá ho koordinačnímu oddělení. Potom jsou pro úkoly vyčleněny letouny.

Kombinované letecké operační středisko také koordinuje pohyb pozemních pochodových proudů zabezpečujících a zásobujících pozemní jednotky. Analytikové shromažďují data o možných improvizovaných výbušných náložích, probíhajících útocích, změnách situace na silnicích, náhradních cestách a jiných jevech, které mohou zvětšit nebo zmenšit ohrožení desítek pochodových proudů využívajících ochrany noci k přepravě zásob a osob během každé noci.

Takové specializované úkoly si vyžádaly úpravy v leteckém operačním středisku. Byla vytvořena skupina pro slučování a vyhodnocování průzkumné informace získávané z různých zdrojů. Ve středisku pracují specializované skupiny: kosmická, pátrací a záchranné služby,

meteorologická, spojovací, skupina pro průzkumná bezpilotní letadla, skupina pro udávání cílů, skupina pro bojové operace, skupina pro slučování dat získávaných senzory a skupina pro řízení letového provozu. Početní stav personálu střediska byl snížen a nyní činí přibližně 150 osob.

Uvažuje se o umístění předsunutého leteckého návodčího do letounu F-15E, který bude oprávněn povolit jinému letounu použití munice.

Na stěnách místnosti střediska jsou četné obrazovky znázorňující celkovou operační situaci v Afghánistánu a Iráku, letadla ve vzduchu, trati cisternových letounů, koridory civilních letadel, video-snímky bezpilotních průzkumných letadel Predator sledujících pochodové proudy a podezřelé objekty.

Když se objeví časově náročný důležitý cíl, proti němuž by bylo možno vyslat bojový letoun, personál střediska pozorně sleduje situaci. Středisko se pružně snaží zkrátit čas potřebný k akci letounu. Jestliže demonstrace síly postačí k přerušení dotyku mezi pozemními jednotkami a nepřítelem, bylo dosaženo účelu.

Demonstrace síly letem bojových letounů ve střední výšce dokazuje obyvatelstvu, že je chráněno. Obyvatelům vesnic dokazuje, že není v jejich zájmu skrývat ozbrojené povstalce. K odstrašení osob, které by chtěly působit škodu, létají letouny hlučně ve velmi malé výšce. Demonstrace síly se stala běžnou součástí operací letectva.

Důstojníci střediska jsou si vědomi toho, že „taktiku bez střelby“ je nutno používat uvážlivě, aby u protivníka nedošlo k poklesu citlivosti, jakož i toho, že je nesnadné měřit účinky používání netradiční taktiky.

Bezpilotní letadla Predator jsou prostředkem kombinovaného leteckého operačního střediska a letecké jednotky s nimi nemají spojení.

Kombinované letecké operační středisko se osvědčilo natolik, že je považováno za vzor pro zřízení dalších čtyř leteckých operačních středisek na světě.

Středisko pozemního vojska USA pro získané poznatky se zabývá (kromě jiného) poznatky nabytými vojskovým letectvem za bojových operací na taktické, operační i strategické úrovni, aby je zařadilo do doktríny a výcviku, a poskytuje důležité informace bojovým jednotkám na otevřených i tajných stránkách internetu.

Izraelské letectvo během téměř pěti roků boje proti palestinským teroristům získalo poznatky a působilo po více než 50 000 letových hodin bojových letounů, vrtulníků a bezpilotních letadel při přímé podpoře boje pozemních jednotek proti teroristům ve městech a přispělo ke snížení aktivity teroristů proti izraelské společnosti. Bzpilotní letadla se na celkovém počtu letových hodin podílela šedesáti procenty. Izrael dosáhl informační nadvlády, zdokonalil průzkum, vytvořil skutečně společné velení a používal přesných úderů.

Letectvo přesně zjišťovalo a ničilo teroristické cíle s minimálními vedlejšími škodami a beze ztrát nezúčastněných civilistů. Izraelci zdůrazňují úlohu vrtulníků při úderech na teroristy, a také úlohu bezpilotních letadel při těchto operacích. Bzpilotní letadla získávala průzkumné údaje a okamžitě je předávala „dělovým letadlům“ (gunship). Bzpilotní bojová letadla uskutečnila několik operací k úspěšné likvidaci teroristických vůdců.

Palestinci dospěli k názoru, že ozbrojený boj není z jejich perspektivy vhodnou metodou pro dosažení jejich politických cílů.

Izrael sledoval poměr počtu zabitých teroristů k počtu zabitých nezúčastněných: zavedením přesných zbraní se tento poměr z dřívějšího 1 : 1 změnil na 12 : 1.

Izrael neuveřejňuje podrobnosti o bojových možnostech svých bojových bezpilotních letadel, avšak hodlá tyto možnosti pro boj proti teroristům dále rozšiřovat. Izraelské letectvo předpokládá, že **v nepříliš vzdálené budoucnosti** budou bezpilotní letadla různých velikostí působící ve skupinách střežit vzdušný prostor a ničit nejen teroristy za pohybu, ale také mobilní odpalovací zařízení raket, výroby raket a sklady zbraní. Zároveň bude nevelký počet bojových letounů, vrtulníků a letadel pro zvláštní úkoly vyčleněn k podpoře protiteroristických operací bezpilotních letadel. Všudypřítomné letectvo, dokonale znající situaci, bude schopno ničit cíle bez vedlejších škod a ztrát. Systém velení zajistí, aby úkol byl plněn v souladu se specifickými možnostmi a aby každé z letadel bylo ve správném čase na správném místě. Pro zkrácení tzv. „smyčky senzor-střelec“ pro letecké úderů ve městě bude vyvinuta lehká a vysoce přesná munice vzduch-země.

Izrael vyvíjí energetické zbraně jako lasery vysokého výkonu a mikrovlnné zbraně, jakož i nesmrtící zbraně, které budou pro boj ve městě stále důležitější.

Přesto, že mnohé úkoly pilotovaných letadel jsou nyní svěřovány bezpilotním letadlům a že se bude počet bezpilotních letadel různého určení zvyšovat, primární úlohu budou vždy mít pilotovaná letadla.

Izraelské letectvo svými odstrašovacími možnostmi dosáhne toho, aby teroristé a státy i organizace podporující teroristy pochopily, že se před ním nemohou skrýt.

Prameny:

D. A. FULGHUM. Sensing conflict, networking peace. *Aviation Week*, 21/2005.

D. A. FULGHUM. Shooting images, tamtéž.

D. A. FULGHUM. Sensor success, tamtéž.

B. OPALL-ROME. Israel accents multimission robotics for anti-terror ops. *Defense News*, 23/2005.

B. OPALL-ROME. Israel credits relative calm to air strikes. *Defense News*, č. 24/2005.

(nas)

Vzhledem k **nerovnoměrnému vývoji** světového společenství, které je spojené mimo jiné s rozložením energetických, surovinových a potravinových zdrojů, s ekonomikou, hospodářstvím a vlastnictvím strategických komodit a rozhodujících pozic v celosvětovém, kontinentálním, regionálním a jiném měřítku, lze vyvozovat budoucí neklidný vývoj. Roste uvědomování si nerovných práv k životu v informačně propojeném světě. Proto je vysoce pravděpodobný předpoklad **vzniku nových nestátních aktérů**. Ať již budou označováni za teroristy, hackery, partyzány, městské gangy nebo bojovné intelektuály, budou mít vzhledem k současné „státní“ struktuře mezinárodních vztahů výrazně asymetrický charakter z hlediska velikosti, ne již z hlediska možného dosažení ničivých nebo destruktivních účinků. Všichni aktéři budou disponovat svou ozbrojenou schopností (potenciálem), a to buď ozbrojenými silami, složkami, orgány nebo potenciálem v oblasti informační, ekonomické, ekologické, hospodářské, zdravotní, jimiž budou schopni narušit nebo ohrozit bezpečnost jiných aktérů.

Bezpečnost a obrana České republiky 2015–2025
Josef Janošek a kolektiv, ÚSS-MO ČR 2005